

ХАЛЪМГ ҮНН

Советск Союзин Коммунистическ парти Халъмг танъгчин болн Элст балгсна комитетси, Куч-көлсчнрин депутатрин Танъгчин болн балгсна Советсин газет

№ 33 (2866)

1957 дж. июнин 15

Үннь 20 деншг

Тярәнә ургъциг геедрлт угагъар, түргяр хурадж авхмн

Сул джилмудин эргид советск олт-амтн КПСС-н Централын Комитетин болн Советск правительствин гардврт селәнә эдл-аху бодлуллгъар агъу ик кбдлмш кев. Селәнә эдл-ахун халхд кучагдсн төрмуд заагт эмнг болн эмнгшрсн газр хагълджд эдллгн нег онц орм эздлжәнә.

Селәнә эдл-ахун бдгә цагин олт-зүсн техникар агсгдсн социалистическ селәнә эдл-ахун куч-көлсчнр кесг миллион эмнг болн эмнгшрсн газр хатълсна ашд, 1956 джилд давсн цагин эргид урдн авгдад уга ургъц ургъадж авад, орн-нутгин буудән кбрнъ холван ик дүлв.

Мана танъгчин колхозникүд болн колхозничнр, МТС-н болн совхозмудин кбдлмшчнр селәнә эдл-ахун специалистнр, цуг механизатормудта хамдан хаврин тарәнә зурагъан цагтнъ, агротехническ сән чинртәгъяр кучагдж, ик ургъц ургъалгъна улинъ белдцхәлә.

Удл уга танъгчин колхозник болн совхозин теггяр тарә хадж, хурадж авлгъна кбдлмш эклхмн. Тәрдж ургъасн тарәгъән нег чигн буудән геелт угагъар хурадж авлгън—районин партиин болн советск организацсин, колхозмудин, МТС-н болн совхозмудин гардачнрин, танъгчин цуг партиин организацсин эрн чинртә төр болджана. Эдл-ахун талдан кбдлмшәс, тарә хурадж авлгъна кбдлмш эврә онц йилгъвртәгъннъ медх кергтә. Эн онц йилгъврнъ—тәрдж ургъасн тарәгъән цагтнъ, хадх кемәснъ давулл уга, хадж, хурадж авлгън болдг. Тәрәг хадх болзгасн давулла, буудән геелт эрк биш гардмн.

Болв им эрн чинртә кбдлмшт—ургъасн ургъц хурадж авлгънд кергтә тоот белдвр ода бийнъ кучдән кегдәд уга.

Танъгъчар комбайнс ясдж белдлгн июнин 12-т 78 процент кучагдсн бәәнә. Приютненск МТС ясгдх 11 комбайнас 4-хн комбайн ясдж, белддж. Яшалтинск района Сладковск МТС ясдж белдх збвтә 26 комбайнас 13 комбайн белддж.

Западн района Западн МТС болн Яшалтинск района Солёновск МТС хойр му биш белдвр тетгсн бәәнә.

Эн хойр МТС-р комбайнд кбдлцхәх комбайнермуд, штурвальнс хәләгддж батәгддж, тарәнә газрар комбайнс йовдж хадлгъна маршрут зургддж. „Сарпа“, Троицкий болн 4-ч номертә совхозмуд ургъасн тарәнә ургъцан хурадж авлгънд кергтә белдврән бас төгсгсн бәәнә.

Яшалтинск, Западн болн Сарпинск районин колхозмудин, совхозмудин МТС-н гардачнр, эднә эдл-ахус болгъна эклцин партиин организац нег улъ даалгъврта болджана. Тер

юнъгад гихлә, танъгчин тарә тәргдсн газрин агъу нургълджд эн районд тусна. Колхоз болн совхоз болгънд, МТС болгънд—тарәнә ургъц хурадж авлгъна белдврн дакн нег сәәнәр киндж-шүүдж хәләлгн—районин партиин болн советск органсин эрн нег төрнъ болх збвтә.

Одана авн тарәнә захинъ хадж, комбайн ордж хадх участкс белдх кергтә. Энуна төлә эврән йовдг комбайнс олзджд эдлх кергтә.

Ставропольск край, тарәг кучц болхинъ күлал уга, болс-болсарн ховадж хуралгъна ик дамшлттань олт медгдг биший. Эн элвг дамшлт олзджд, тарәгъән болс-болсарн ховадж хурадж авлгъ бргяр делгрүүлгн бас нег берк чинртә төр болдг. Нег чигн буудә эс геехәр седхлә, ховадж хуралгъ бргнәр бурдәхмн.

Мана танъгчин бәәдлд сбдгъин кбдлмш нег онц чинртә болхмн. Тегәд ургъц хурадж авлгънд сбдгъин серүн, сән цаг олзлхин эрнд комбайнсн агрегатсар электрическ герл орулх кергтә.

Комбайнсн тасрхан уга кбдлмш тегхин төлә буудә збдх автомашид, цар болн мбрн кблгн белдгдх збвтә. Буудә асх токин тускар сандж, теруг цаг давулл уга цеврлдж ургъсн бвсинъ шулдж авч, ус асхад, катокарилүрдәд, белдх кергтә.

Тарәнә ургъц хурадж авлгъан дахулдж соломинъ хурадж авхар бас седх кергтә. Солом ковьгарн улдәхлә, хбдннъ газр хагълх цагт зовлнъ үзүлдг биший. Дакад солотн-малин хотин кбрнъд сән невр болхмн.

Тәрдж ургъасн ургъцан цагтнъ, геелт угагъар ббдән чинртәгъар, үзмдгтә, кевәр хурадж авх цуг эв-аргъ манд бәәнә. Эн джилин ургъц хурадж авлгънд гусеничн 60 трактор, 138 комбайнс, тер тоод—С-08 марка бргнәр хадгд 60 комбайнс ирджәнә.

Им элвг агъу кучтә машинд кблгджд эдлдж чадх, техническ медрлтә, кбдлмшин сән дамшлтта, дамг комбайнермуд, штурвальнс, механизатормуд манд бәәнә.

Алдр Октябрин 40-ч ббн уктджах социалистическ дбрлдәг улм чанъгадж делгрүүлгн, колхозникүд заагт, совхозин болн МТС-н кбдлмшчнр заагт, цуг механизатормуд заагт тодрха партиин-политическ кбдлмш бурдәджд, эднн ургъц хуралгънд агсггън—эклцин партиин организац болгъна эрн чинртә төр болджана.

Тәрдж ургъасн ургъцан хурадж авлгънд цуг кучн-чидлән, эв-аргъан, сән онгъан тарәвджд, тарә хуралгъна кбдлмшән бурдәнъгъу кевәр, үзмдгтә сәәнәр кедж орн-нутгтан буудә икар бгхмн!

Мана депутатикр

ЗУРГТ: Куч-көлсчнрин Халъмг танъгчин Советин депутат, танъгчин кучагч комитетин сегләтр САНКО Александр Иванович. А. Балакаевин фото.

ОКТАБРИН 40-ч БӨНИГ УКТДЖ

ЗУРАГЪАН 215 ПРОЦЕНТ КУЦАВ

Элст балгсна механизировани пекарнин кбдлмшчнр тавн сарин эргид зурагъан давулдж кучагъад, бмн нуурт йовх балгсна предпрятъсин зергләнд йовна. Алдр Октябрск социалистическ революцин дбдгч джилин ббн күртл джилә производствени зурагъан төгсәх дбрлдәнд, бийдән авсн даалгъврмудан нертә кевәр кучагджәнә.

Май сарин программан 215 процент күргджд кучагъ, тавн сара зурагъан 107,3 процент кучагъ. Кбдлмшх улсин кбдлмшин куч-көлсн хәләгдсн зурагъасн 7,3 процент давджд бсв. Мехпекарнин кбдлчнр амән арвалго шунджд кбдлсн учрар, 129 центнер бдм, буулкс, сахаръ, тогъш зура деерән балгсна куч-көлсчнрт бгцхәв. Эн пекарнин кбдлмшчнр цааранднъ чигн кбдлмшән улм ясрулхар ноолджд йовцхана.

Октябрин дбдгч джилин ббнд нерәдсн дбрлдәнд бдмг, буулкс болгъдг цехин мастермуд: Дубравин И. П. тавн сара зурагъан 142 процент, Литовкин—138 процент, Кудюков М. Н.—120 процент, мастерин дарук Жилова—140 процент күргджд кучагъхәв. Им улс нань чигн олн.

Механизировани пекарнин коллектив (директор Бавжинов) эн джилин тавн сара зурагъан давулдж кучагън дилврмудтә кбдлмшиннъ ашинъ батгджд, цааранднъ улм сәәнәр кбдлхәр, социалистическ даалгъврмуд авцхав.

Тим чинртәгъяр кегдсн кбдлмш 1957 джилин кбдлмшин программн кучагъд кблврнъ болджд, Алдр Октябрск социалистическ революцин дбдгч ббнн ик дилврмудтәгъяр тосхар эн коллектив шундджана.

С. ДЖЕНГУРОВ.

Н. А. Булганин болн Н.С.Хрущев Финляндьд гиичллгън

СССР-н Министрмудин Советин ахлч Н. А. Булганин болн СССР-н Деед Советин Президиумин член Н. С. Хрущев, ббрән дахулдж йовсн улстагъан, июнин 6-с 13 күртл—долан хонгин эргид Финляндьд гиич бәлдж бәäv.

Уурмуд Н. А. Булганини болн Н. С. Хрущевин, манла хам-хоша бәäv Финляндин куч-көлсч олн ик гидг бргмдждгъяр, унн цагъан седкләри тосцхав. Хам-хоша бәäv хойр орн-нутгин иньгллгън гүн, бат үндстә болджахи, советск гардачнр ингджд ирлгън сәәнәр герчлдж меудлжәнә гидж финск бар бичджәнә.

Финляндьд гиичлджәсн бдрмудтән уурмуд Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев болн эднн дахлдж йовцхасн улс Финляндин олн балгсд хәләгъад, орн-нутгин промышленн тосхлтсәла болн селәнә эдл-ахула таньлдцхав, финск гардачнрла, политическ деятельмудлә куундвр кецхәв. Тер куундврмудт республикин президент У. Кекконен, премьер-министр В. Сукусейнен, газдин керг-төрин министр И. Виролайнен, нань чигн государственн гардачнр орлцхав.

Орн-нутгин альк бндгт болв чигн советск гардачнрн ик гидг күндтәгъяр, ин-иньгллгънә әрун цагъан седкләр, байртабахтагъяр тосцхав.

„Хиеталахт“ гидг верфьл Советск Союз ледоколмуд келсн бәәсмн. Уурмуд Н. А. Булганин болн Н. С. Хрущев гиичлдж ирлгън эн верфин кбдлчнр ик гидг бргмдждгъяр тосцхав. Унтә гиичнриг тосгч митинг деер, кбдлмшчнрин нери деерәс Аарне Ланикинен мендин йбрәл келв. Тер мендин йбрәлд хәрү бгч Н. А. Булганин босджд, советск олт-амтсин нерн деерәс халуи менд күргв.

Верфин кбдлмшчнр Н. А. Булганин, Н. С. Хрущев хойрт ик гидг альбомс белгцхәв. Н. С. Хрущевд белгсн альбом деер бичәтә бәәсн угмудиг верфин нег кбдлмшч умшв. Туунднн ингджд бичәтә: „Тенгсин телг болсн мбсиг ледокол куучджд хамхлдг метәр, бас олт-келә амте хоорндан нег негидән дурго боллгъна эрсиг, нег-негән иткджд, хамцджд кбдлгънә кучн куучтхә“.

—Иир сәәнәр келгджд! Тингх збвтә! Кемрджән келн амте хоорндан иньглджд бәәсн хбдн, ни-төвкнүн бәәлгънн кучин хаалгәд харгъсн саалтиг куучхн лавта,—гидж Н.С. Хрущев хәрү бгв.

Багъчудин дамшлт

Новосибирск областин, Купинск района „Животновод“ гидг колхозд кесг халъмг багъчуд кбдлжәнә. Мал бсг-лгъәрн, үс-тос, мах болн ноос гаргългъарн эн колхоз районд, оньлинд бмн нуурт йовна.

Ах хббч Азда Джимб зун хббнәс 125 хургъ болн хбн болгънас 4-5 килограмм торгън ноос киргъджд авхар бий деерән даалгъвр авсмн. Саальчир Очра Цагъан, Манджин Шура, Шохана Маруся хошад мингън литр үс үкр болгънас саадж авхар бас бий деерән даалгъвр авцхав. Ах үкрчнр Босхан Гарвуд, Зеерән Василий үкрмудән сәәнәр

Хельсинкәс хол бишд тосхгдджах Тапиола балгсна куч-көлсчнр бас советск гардачнриг ик бргмдждгъяр тосджд, тосхджах балгсна гәәхулцхәв. Тампере балгснд советск гиичнр В. И. Ленинә музейд одад, экспонатсинъ гәәхцхәв. Теруна хббн Н. С. Хрущев балгсна гражданмудт менд келв.

Июнин 12-т советск-финляндск коммюникед гар тәвгдв. Коммюникед, Советск Союзин нерн деерәс СССР-н Министрмудин Советин ахлч Н. А. Булганин, финск халхас премьер-министр В. И. Сукусейнен гар тәвцхәв.

Июнин 13-д Финляндин прарительств, Советск правительствд 293-ч номертә паровоз бгв. Эн паровоз деер Владимир Ильич Ленин, Цаг зуурин правительствин хәәврәс бултдж, кочегарин хувц үмсджд авад, 1917 джилин август сард Финляндь орад, 1917 джилин октябрь сард Финляндәс Петроградур ирсмн. Паровозинг Финляндск правительствин нерн деерәс премьер-министр В. И. Сукусейнен бәрүлдж бгв. Советск правительствин нерн деерәс Н. А. Булганин болн Н. С. Хрущев авцхав.

Июнин 13-д, СССР-н Министрмудин Советин ахлч Н. А. Булганин болн СССР-н Деед Советин Президиумин член Н.С.Хрущев, Финляндьд долан хонгт гиичлгдснәнн хббн, хәрлдж гарцхав. Хельсинкин ах вокзал деер советск гиичнриг, Финляндск парламенти ахлч К. А. Фагерхольм, премьер-министр В. И. Сукусейнен толгъачта правительствин чледүд, государственн гардачнр, балгсна ик олн куч-көлсчнр уудушләджд гаргъцхав.

Вокзал деер босджд келсн үгдән Н. А. Булганин, эврәннъ Н. С. Хрущевин болн дахлдж йовсн улсинн нерн деерәс, сәәнәр, байртагъяр гиичлүлсн төләнн финляндин олт-амтнд халуи зүркни ханлтан келв.

Тана орн-нутгла таньлдсена ашиг: „Финляндин улс—мана инь“,—гих дбрвхн үгәр келджд меудлж болхмн гидж Н. А. Булганин келв.

Советск орн-нутгин гардачнр Финляндьд гиичлдж одлгн—мана хойр орн-нутгуд хоорнд ни-төвкнүн, хоорндан хар угагъар седклән медлцжд, нег-негидән дбнъ-нбкд болджд, худ-гуулгәгъән селвлцджд, билг-эрдмән болн сүргъуль-медрлән сольцджд бәәхән батлхд ицгтә гидг улнъ болв.

Хәрүлдж, үкрмудәс ик үс авхнн тегджд йовцхана.

Эклцин комсомольск организацн сегләтр үр Кичкә Володя 10-ч класс төгсәчкәд, колхозин эдл-ахун кбдлмшт кбдлжәнә. Энуна хамдан кесг багъчуд кбдлжд йовцхана.

Алдр Октябрск социалистическ революцин 40-ч джилин ббнн агъу ик дилврмудтәгъяр тосхин төлә социалистическ дбрлдә бргяр делгрүлдж, ик сән кучлмудтә йовцхана.

ШОХАН ПЕТР. Новосибирск областин Купенск район.

Төрсн газрун хэрү ирджәх хальмг өрк-бүл-мүдт килмджән болн оньган өгхмн

Хальмг таньгчд нәән миньгн хальмг өрк-бүл эн джил нүүлгәд авч ирхмн гидж правительствн шиидвр гарсн мөн. Терүнәс иштәггәр тер ирджәх улсиг тосдж авч, хувадж гаргәд, кәдлмшт орулх ик төр бәәнә.

Ода Хальмг таньгчд тавн миньгг гар өрк-бүл нүүлгәд ирчкән бәәнә. Наадкән июнь сард ирцхәхмн.

Хәрү нүүлдж ирцхәд жәх хальмг өрк-бүлмүдиг колхоз-мудар, совхозмудар, МТС, МЖС, предприятсәр болн учрежденьсәр чикәр хувадж гаргәх төр—таньгчн партиин организацин тургәр күцәх төр болджана.

Кәдлдж чадх күн болгьиг, терүнә чадх-медх кәдлмштн, тугрун болдж кәдлмшин улс икәр керглгд жәх газрумудар кәдлмшт орулх кергтә.

Ода Хальмг таньгчд өвснә хадлгн делгү эклчкән бәәнә, өвс силосоватә кәдлж йовна, хә киргьлгнә кәдлмшин гургу болджана. МТС-н, совхоз-мудин механизатормуд, колхозникүд тарәнә хуралгьнд ардн ордж белдвр кецхәд жәнә. Цуг газрумудар делгү әмтс бәәдг гермүд, культурн-бытовой гермүд болн малин хашас тосхгд ж йовна. Таньгчд күцәгд жәх эрки чиртә эн кергт хальмг өрк-бүлс орцл уга бәәд ж чадх уга.

Западн райоггар улгур авч келий. Ирджәх улсн икнзкн Сальск станц ирдж бууцхана. Эн станц деер райисполкомн представитель бәәнә, ирсн улсиг тосдж авад, колхозмудар, совхозмудар тедниг баглад, тер колхозмудин эс гидж совхозмудин машин деер тедниг суулгәд ж тәвнә. Западн района колхозмудар, совхозмудар ирсн улсиг цаг тудал уга фермсәр, бригадсар, полсобн предприятсәр хувадж гаргәд ж кәдлмшт орулчхана. Колхоз-мудин правленьс совхозмудин гардачнр әмтс бәәдг эздудин гермүд делгү бәрхиг бурдәцхәв.

Эн халхар үр Ф. И. Дедов гард жәх „Пролетарская победа“ гидг колхозин правленә кәдлмшәс үлгур авч болхмн. Эн колхозин малин ферм, тарәнә бригад болгьнд тосхлтин кәдлмшәр гаргьчкән багмуд бәәнә, бензевозмуд, кәдлгд, трактормуд болн кергтә тоот инвентарь тедн дггдсн бәәнә. Нургәлдж ирсн хальмгудас бурдәгдсн тосхлтин бригадс шавр кирпич кеджәцхәнә, гермүд бәрцхәд жәнә. Тарәнә бригад болгьнар, күүтр болгьнар шин уульниц гарч бәәнә. Энүнд гермүдт эклдж бәрхәс урд огород хагьлулдж, темсн болн виноград таргдв. Эн шин гермүдт даругьас әмтс орулхмн.

Района организац эртәс аргьин хәәгәд, герин деевр кех хала черепиц кооперац авч ирдж. Кирпич-черепиц болгьдг заводмуд цаглагьан эклдж кәдлчхәв. Колхоз, МТС, совхоз, предприят, учреждение болгьн эздудин гер бәрхд өгчәх ссудин авх документсин белдәд, бәрджәх гермүд кезә дуусгдх болзгинь медәд, дигләд авч оркд ж.

Западн районд ирцхәсн хальмгудин өрк-бүлс цугтан кәдлмшт орцхән, теднәс ик зуны колхозмудин болн совхозмудин дөнчгәр июнь—август сар-

Н. ЖЕЗЛОВ. КПСС-н Хальмг таньгчн комитетин негдгч сегләтр

мудт бийстән бәәх гермүд бәрдж авцхәх гидж иткмд ж-тәггәр келдж болхмн. Района колхозмуд, ирсн улст буудәггәр дөнч болчхана, мал, шову хулд ж авхдн нөкд болчхана.

Яшалтинск района колхоз-мудар болн совхозмудар, Сарпинск района „Гигант“ гидг колхозд болн Чапаевин нертә совхозд чигн ирцхәсн хальмгудин өрк-бүлст кәдлмш олдж өглггәр, теднл бәәх эздудин гермүд бәрдж өглггәр кәдлмш му бишәр бурдәд жә.

Болв таньгчн зәрм райодар эн политическ ик чиртә кәдлмшиг чикдн эс күцәцхәд ж йовдлмуд бәәнә. Кесг райодар эздудин гермүд бәрдж авхд өгчәх ссуд өглггн ода бийн хашнгар кедгд ж йовна, ода бийн тедн гермүд бәрх орминь заадж өгдл уга, тер гермүдиг бәрдж дуусх болзгинь темдггдсн график ода күртл колхозмуд, совхозмуд болн нань чигн предприятсә авад уга.

Нуудж ирцхәсн улс бийстән бәәх гер бәрдж авцхә гидж государствн гаргәд ж өгсн ссудин мөнчг Черноземельск районд (КПСС-н райкомин

сегләтр үр Иванов, района күцәгч комитетин ахлч үр Цвиркун), Приозери районд (КПСС-н райкомин сегләтр үр Кокшунов, района күцәгч комитетин ахлч үр Олюнин), Юстинск районд (КПСС-н райкомин сегләтр үр Лиджи-Гарьев, района күцәгч комитетин ахлч үр Шилов), ик муугьар олзгд ж йовна. Тин тосхлг кехә гидж гаргәд ж өгсн 9 сай үлү талан арслн мөнчгн эн райодст олзгдлго ода чигн бәәгә.

Учреждень, организац болн онц улс бийсн бәәх гер бәрлгьиг, школмуд, больниц, клубс, улан шугьус, бань, гуүлгәнә предприятсә тосхлггн келгнә халхар партин райкоме болн района күцәгч комитетс график баглад, тосхлтин кәдлмш эдл-аху болгьнд ягәд ж күцәгд ж йовхинь хату кевәр шүүлж хәләцхәх зөвтә. Тосхлтин ссудин мөнчг өглггн дарук 5-10 хонгин дотр кедж таслад, тосхлт кедж йовх эдл-ахус болн онц улс кергтә мод, чолу, шил, герин дееврлх болн нань чигн тосхлтин материал олдж авцхәх аргь теднл өгхмн.

Кирпич болн черепиц келгнә заводмуд зәрм райодт, колхозмудт, совхозмудт бәәнә. Тосхлтин материал ода икәр кергтә болджәх тоолад, тер заводмуд хойр-гурвн сегләнд кәдлгд кехмн, тиигәд теди цуг районанн некврн күтидн тегд ж чадх.

Таньгчн хотл балгьсн Элстин хамхрха-эвдркәгьинь ясхд государств ик мөнчг гаргәд ж өгсн. Болв тосхлтин кәдлмш балгьсар ода чигн ик хашнгар кедгд ж йовна. Кәдлмшчн күртд ж бәәхш, нег үлү каменщик улс, тосхачнрин күч-кәлсн бурдәлгьнд ик дуту-дундс үзгднә. КПСС-н балгьсна комитет болн ВЛКСМ-н балгьсна комитет эврәнн тарән күцәхдән күч күрч чадцхад жәх,

тосхлтд әмтс илгәхд, турун болдж коммунистнр, комсомольцнр болн багьчуд илгәхд эдн оньган гәвд ж бәәхш, таньгчн хотл балгьсна тосхлтин кәдлмшт йовх уле дунд олна цәәлгьврн болн политическ кәдлмш дегд сулар кецхәд жәнә.

Тосхлтин организациг тодрха кевәр гардлгь бурдәх болн теднл дөнч-нөкд болх партин болн комсомолн балгьсна комитетсин, балгьсна күцәгч комитетин кергн болдж гарчана, тосхлтин организац тосхлтин объект болгьнар график болн теругн кедж дуусх болзгтн эркән уга күцәд ж болхиг некх кергтә.

Нуудж ирцхәд жәх хальмг өрк-бүлмүдиг бурдәмд жтә кевәр тосдж авч, бәәх бәәринь олдж өгч, кәдлмшт орулгьнд болн күн бәәдг болн культурн-бытовой гермүд тосхлгьнд хозяйственн болн политическ ончта чирн өгәд, эн тоот кәдлмшиг улгур-үзмд жтә кевәр кехин төлә райодин хоорнд социалистическ дөрлдә делгүлхмн гидж партин таньгчн комитет болн таньгчн күцәгч комитет шиидв. Партин таньгчн комитетин болн күцәгч комитетин Улан туг тогтад ж, эн туг 15 хонг болгьн негнәсн негн талн, дөрлдәнд динлсн рононд өггдхмн. Эн кәдлмшиг күцәлгьнд йилгьрд ж күцәвр бәрсн райо-

дин, колхозмудин, совхозмудин, предприятсн болн учрежденьсн гардачнр улс мөрәлгдхмн.

Хальмг олн әмтсиг бурдәмд жтә кевәр тосдж авлгьг партин болн комсомольск организац, эдл-ахун болн учрежденьсн гардачнр цугтан ик гидг оньг седклән тәвд ж кецхәх, тедниг шулу болдгар олна күч-кәлснә халхар кәдлчхәд болдгар аргьинь хәәцхәх гидж таньгчн комитет эврәнн батта ицмд жән келд жәнә.

РСФСР-н Министрмүдин Совет гаргьсн Хальмг автономн таньгчд дөнч-нөкд күр-гхин тускар болн льгот хальмгуд өгхн туск шиидврн хальмг улст хальмг кевәр делгү кевәр цәәлгьд ж, утх-уньгинь илткд ж партин организац өгцхәх зөвтә, төрсн газрусн хәрү ирцхәд жәх хальмг болгьнд тер документсин ик чиринь медүлхмн. Бәәрн газрт үзгд жәх үлгур орцулад, сергмд жтә сән күүндвр кехлә ик бурдәмд жин нилчтә болдж тусна, эврәнн алдр болн үлү сәәхн Төрскән улм ясулхн төлә цуцртлан уга кәдлх дурн-седкл ургьана, тин орн-нутгт бәәсидән ик байрлгь, омгшрлгь күн болгьна уханд орулна.

Июнь-август сарин эргд нүүлж ирсн өрк-бүл болгьн патрәр тетгд ж, йоста джиргьл-бәәдлн болн туста кевәр күч-кәлсәрн кәдлг болхиг тетгх төр мана өмн гарчана.

Парть болн правительств иигд ж оньган өгч, Хальмг таньгчн шинәс бурдәд ж бәәхдн хандж-байрлдж, хальмг өрк-бүлмүд цугтан күч-кәлсән хармнлго кәдлж, мана таньгчн күч-кәлсчнр бийс деерән авсн даалгьврн күцәхин төлә ноолдгьнд ачта кевәр орлчхдн магьд уга.

300 шаху өрк-бүл нүүлгәд ирчкв

Целинн района партиин боли советск органс нүүлж ирцхәд жәх хальмг улсиг бурдәмд жтә сән кевәр тосдж авч, тедниг даруд кәдлмшт орулхн төлә, ирсн өрк-бүл болгьнн патрәр тетгхн кергт, юэни болч чигн аргь-эв олзлдж кәдлжәнә. Ирсн улсиг цугтагьинь күч-кәлсәрн кәдлчхәд ж, мана Төрскн шулугьар тусан күрдгд кех ик төр.

Района колхозмудт, совхоз-мудт болн МТС-т эн джил 890 хальмг өрк-бүл нүүлж ирхмн. Энүнәс 291 өрк-бүл ирчкв. Эднә тоод кәдлмшт йовд ж кәдлдж чадх 550 күн йовна. Эдн цугтан кәдлжәцхәнә. Малин кәдлмшт 273 күн йовна. „Ленинский“—совхозин хөбчнр уурмуд Богтаев болн Сималиев, „Родина“—колхозин чледүд хөбчнр Церен Санджиев болн Дордж Каздуев ик сән үзмд жтә, тохнәтә кевәр кәдлмшән күцәд ж, нааткскдан улгур үзүлд жәнә. Эдн 100 хән болгьнас 115-135-д хургь авцхав.

Районд нүүлж ирцхәсн 140 өрк-бүл бәәх герәр тетгд ж, наадк өрк-бүлмүдн патрт бәәцхәнә. Нуудж ирцхәсн улст бәәх гермүд тосхд 2 сай 200 миньгн арслн, хуучн гермүдиг ясхд 336 миньгн арслн гаргьд жмн. 161 өрк-бүл эврән бийсдән бәәх гер бәрдж

авх монгь ссудар авцхад ж, гермүдән экләд тосхд жацхана. Шин гермүд тосхх кергт 136 миньгн шавр кирпич кедж. „Ленинский“, „Балковский“ болн „Прудовый“ совхозмудт шавр кирпич белдлгьн сәәнәр

кедлжәнә. Манд 257 миньгн боодг хулсн; 6200 хулсна плит, 2190 кубометр чолун, 750 кубометр модн, 2440 лист шифер, 12 миньгн тоосх, 640 квадрат метр терзн шил болн нань чигн кергтә тоот хуллад авгдчкән бәәнә. Тосхлтин 28 бригад бурдәд ж. Энүнд 207 тосхачнр кәдлж йовна.

„Ленинский“, „Троицкий“ совхозмудин болн „Родина“ колхозин гардачнр нүүлж ирсн улсиг сән килмд жтә кевәр тослж, тедниг бәәх патрәр, кәдлмшәр тетгцхәнә. 56 өрк-бүл үкр, 40 өрк-бүл хө боли яма хулд ж авцхав.

Болв зәрм гардачнр болн партиин организац, нүүлж ирцхәсн хальмг өрк-бүлмүдиг бәәх газр-бәәринь олдж, кәдлмшт тәвлгнә төрмүдиг уда нар таслдж күцәгәд йовсн үзгдв. „Балковский“—совхозин директор үр Монак ним йовдл гаргьв. Района партин комитет тин йовдл гаргьд ж болшго гидж энүнд чаньгьар заав.

Нуудж ирцхәсн улс бәәх герәр болн кәдлх кәдлмшәр ягәд ж тетгд ж бәәхинь партин болн советск органс өдр болгьн шүүлж хәләд ж, тосхлт кеджәх улсн некврн медд ж теднл дөнч-тусан күргцхәд жәнә.

Партиин, советск, профсоюзн организац цугтан чидлән негдүлдж кәдлчхәх зөвтә. Тингхлә зуг, нуудж ирцхәсн улсиг цугтагьинь бәәх сән патрәр тетгд ж чадхдн. Эн төриг күцәхд манд эв-аргь бәәнә. Ф. БУКРЕЕВ. КПСС Целинн райкомн сегләтр.

Дөчн джил урд

РЕВОЛЮЦИН ЗАЛЬД

(Экльш урдк номерт).

Кәдлмшчнр, салдсмуд болн матросмуд—15 күнәс революционн комитет суньгьхмн гисн шиидвр хургин сүүләр багдлж авцхав.

Тер 15 күүнә тоод, Павловск полкин делегат болдж, би бас суньгьгдв.

Хургин хаад жагьад, ахлч келв: Революционн комитет цаг тудалго кәдлмшинн зура кедж авх зөвтә.

Революционн комитетин сегләтрт намаг суньгьв. Би заседанә протокол бичүв, тер заседаньд чиртә негл төр күүндгдлә: Цаг зуурин правительствиг эрк биш хольвд ж, цуг йосиг кәдлмшчнрин, крестьянсн болн салдсмудин депутатнрин Советст өгхмн,—гисн төр.

Ленинүр, Кшесинск бәәшнүгүр, делегач эрк биш илгәхмн,—гисн дакн нег төр заседаньд күүндгдхд тәвхмн гидж би селвг өгүв.

Мини селвг авгдв. Делегач 5 күүнәс суньгьгдв. Хойр кәдлмшч, хойр салдс, нег матрос суньгьгдв. Делегатнр-салдсмудин тоод би бас тусув.

Бидн уульниц гарч ирд, Кшесинск бәәшнү тал гарад

йовхламдн, нари суухдан дөрдәд ирв.

Хаалгь деер мантә автомобиль харгьв. Гар-гарасн бәрлчкәд, хаалгьн тал дунд зогсчкәд:

—Зогс!—гидж шоферт хәәкрвдн.

Автомобиль дотр портфельтә күн суудж. Терүнә күчрдәд одсн өнчгн, цәәгәд олсн чирәгьарн меддв.

—Кен йовна?—гидж би сурув.

—Львов нойна туслн даалгьврн чиновник!—гидж портфельтә күн хәрү өгв.

—Бу! Тер үг соньсал, ә гарлго, машинәсн буугьад, уульницн тал дунд тер зогсв.

Шофер, ормасн кәдлрло, яяхм гисн дүртәгьәр манур хәләв.

—Кшесинск бәәшнүгүр! Шулу йовул!—гидж матрос командлв.

Шофер тагчгар рычаг дарв, автомобиль хурдар уульнцар гуув.

Би ардан хәләхләм, портфельтә чиновник, негл кәлиньдорк ормань күлчкән мет, урдк кевәрн уульниц кәдлрло зогса бәәсн үзгдв.

Кшесинск бәәшнүд

Кшесинск бәәшнүгүр мана делегач сән, серглн кевәр ирв, болв: Дурновн дачд болсн совещань ямаран бәәд-

лтәгьәр болсиг бидн кедж медүлхлә, Ленин ю келнә гилч, гих тоолвр намаг үүмүләд йовб. Бидн автомобиләсн бу-

107-ч номертā совхоз джирн негн минъгън хōтā болхмн

Хō бсглгнā болн ноос икār авлгъна тускар бичсн КПСС-н Централън Комитет болн СССР-н Министрмудин Советин бичгиг Приютненск района 107-ч номертā совхоз байрта кевār тосв. Совхозин фермсār, бснā хадлгъна бригадсар КПСС-н Централън Комитетин болн СССР-н Министрмудин Советин бичгин туск цāлгъврин кōдлмш сāнār кегддж йовна.

Совхозин хōбчнр дундас хōбгъан гару угагъар асрдж, хургълх 718 хōнās 924 хургъ ах хōбч Иван Цибулевский авб. Ах хōбч Пластаман Максим 100 хōн болгънас 125 хургъ авб.

Совхоз 1960 джил кūrтл 61000 толгъа хō кūrгдж бсгдж, хōн болгънас 6,2 килограмм ноос авх даалгъвр батлдж авб.

Мн болгъна тоод мах, тос болн ус гаргългъар Америкин Соединени Штатсиг бōрхн джимудин эргид кūrдж авхин тускар партин болн правительствин тāvсн тōрт хārу бгч, государствд мах икār орулдж бгхин кергт 107-ч совхоз хальмг тохмта бод мал икār бсгхār шииджāнā.

Ирх увлās хōбдāн таргънцāлгъгар болн гару угагъар авч гархин кергт 20798 гектар газрт ургъмл бсвн хадлхмн. Терунāsн 9832 гектар

газринь хадкксн бāнā. Бсв хадлгънд кōдлдж йовх улс дундас трактористир Василий Лахнев, Степан Кулькин болн Иван Кравченко бōрн 40-д гектар газр хадхин ормд 55-60 гектар хаддж, норман 140-150 процент кūrцāхāнā.

Эн совхозин фермсās 2-ч ферм бсв хаддж скирдлгъārн тūrн нурт йовна. Зурагъар 5762 гектар газрт бсв хадк бāснāsн 2800 гектар газринь хадкв. 1700 гектар газринь бсвн хурагдад, скирдлгв.

Бсв скирдлгънā кōдлмшт тūrн бōрās авн даалгъврн кūrцāдж йовхнъ Болдырев Балда, Мучкаев Сандж болн Сармаков Михаил. Эднā бригад 560 центнер бсв скирдлв.

Эн совхозд увлār хургълх 1600 хōн багтх нег дулач кошар болн 800 хōн багтх шалашин бнъгтā гурвн кошар бāргдлжāнā. Фермсār, хōбчнрин бригадсн хошад брк-бул бāдг арвн гермуд бāргдлжāнā. Тосхлтин кōдлмшт бōрā норман даулдж кūrцāдж йовх Афанасий Рябоконеv болн Купоносев Алексей хойр каменщикуд бōрā норман 150-160 процент кūrцāхāнā. Совхозин коллектив малин хотин кōрнъ икār белддж, хōн болн укр малан сāнār хардж хālāдж, государствд ик ноос, мах бгхār кōдлдж йовна.

ЭЛЬДАН ЭРДНЬ.

ЗУРГТ: Целинн района „Троицкий“—совхозин комбайнер, комсомолец П. Е. Топорев. Силос кех бсв хадлгъна кōдлмшт эн норман бōр болгън 170 процент кūrцāнā.

Р. Астахован фото.

Иньгāн оллаv

Апрель сар эклv
Абаканас суугъад гарлав.
Ард-бмнāн кūrцлāv
Амрг иньгāн хāлāv.

Оргн цагин эргид
Байрта, збвуртā бāлāv,
Онр седклин иньгм
Баахн чамагъан хāлāv.

Тōрсн балгъсндан ирād
Тōвкплāv, байрта боллав.
Олн уурмуд дундасн
Ончта чамагъан оллаv.

АРМАНА МАТВЕЙ,
хойрдгч стройучасткин
плотник.

„Хальмг үнн“—газетин мōрāг загъсчнр шūв

Хальмг танъгъчин физкультурин болн спортин комитет, „Хальмг үнн“ газетин редакци хойр танъгъчин сāн футболн командт бгх „Хальмг үнн“ газетин нертā мōрā батлхала. Эн чинртā мōрāн тōлā колхозмудин, совхозмудин, МТС-дин болн предриятъсин футболн 53 команд хоорнд, апрельмай сармудин туршарт ик дōрлдāн болв. Цугтагъасн сāнār эн дōрлдāн Западн, Яшалтинск, Каспийск райодт болн Элст балгъснд болв. Западн болн Яшалтинск райодин арвагъад командс дōрлдихāв. Юстинск, Черноземельск болн Приозерн райод эн дōрлдāг йир муугъар кев. Райод хоорнд болсн наадт орлг аргъ уга болад, эдн мōрāн тōлā дōрлдāнд орцхасн уга. „Хальмг үнн“ газетин нертā мōрāн дōрлдāн 2-ч левснъдн райод хоорндан наадхав. Эн дōрлдāнд сāнār болсн нааддуд Западн—Яшалта, Каспийск—Яшкуль, Целинн—Приютненск, Элст—Целинн райодин командс хоорнд болв.

Хальмг танъгъчин багъчудин 1-ч фестиваллā харгъулдж Элст балгъснд „Хальмг үнн“ газетин мōрāн товчлгч нааддуд болв.

Западн района командла Сарпинск района команд наадв. Западн района, сāнār белдвр кесн багъ наста футболнстр, эн нааднд, мōрнъ дел деер беллād гарсн Сарпинск района командиг ик тотагъар шūв (10:0).

Каспийск района загъсна консервн комбинатин команд Элстин футболнстрлā наадв.

Элстин команд кеду сāнār харслт кевчн, хурдн, шамдгъа, чиирг загъсчнрин футболнстр ик бōрмджтāгъār наадад, дилицхāв (5:0).

Аш суулднъ болсн нааднд стадион дуурнъ āмтн хурв. Дāн чилснās нааран Элстд иим чинртā наадн болад уга юмн, тер учрар наад хālāх āмтн икār хурснъ темдгтā.

Западн—Каспийск хойрин футболнстрин чидлнъ āдлиг бмнъ болсн нааддудас медлв. Тегād эн хойр команд хоорнд кучтā ноолдан болхн ил билā. Эн нааднд футболнстр хурдн, шамдгъа болн чииргāн узулв. Хойр команд кус-дундур часин туршарт хурдн, сāхн наад узулв. Аш суулднъ, Каспийск загъсчнрин команд эн кунд ноолдан диилв (2:1). Каспийск загъсна консервн комбинатин футболн команд „Хальмг үнн“ газетн нертā мōрā шūв.

Ола мана танъгъчас „Ставропольск правда“—газетин нертā мōрāн тōлā болх дōрлдāнд, Элст балгъсна болн Каспийск района футболн командс ик белдвр кеджāцхāнā.

Каспийск района футболнстр июнь сарин 16-д Ставропольск крайин Ачикулакск района командла Ачикулакд наадхмн. Эн бōр ст. Дивнд, Элстин команд Аланасенковск района командла наадхмн.

Мана танъгъчин футболнстр тūrн болдж крайин ик дōрлдāнд орлджана. Эн дōрлдāнд сāнār наадхг мана футболнстрās кулāджāнāвдн.

Гучна Мацг.

Хальмг танъгъчин физкультурин болн спортин комитетин ахлāч.

ушд, ууднур бōрлād ирвдн, большевикудин партин ЦК-н штабиг харджах, броневой дивизиона салдс тūrнд харулд зогсдадж. Маниг юн улсимдн медж авчкад, часовой талдан нег салдс дууддж авад: —Ленинур ирсн делегач! —тидж келв.

Салдс йовдж одла, дарунъ хārу ирād, маниг герур даулад орв. Бидн хойрдгч этажд гарч ирād, ик залд ордж ирхлā, терзин бмн Ленин Свердлов хойр зогсдадж.

Ленин мусхлэдж инāдж маниг тосад, мана ирсн кергиг сурв.

Бидн ду гарчахшивдн, эклдж келхār кенмдн чигн зōрджāхн. Матрос мини бōбрār тулкād, аргъул шинлвд:

—Кел...

—Бидн делегач, —гичкād би торад, эвгогъар тагчг болув. —Ямаран делегач?—гидж Ленин сурв.

—Революционн комитетин делегач!—гидж би чанъгъур келув, тиигхлām эс итксн дуртāгъār Ленин, гарарн занъгъад:

—Революционн комитетин? —гидж сахлан илчкād, тер, Свердлов тал инāн бāддж хālāsиг узчкād, мини нургъм кинт урсад одв.

—Яков Михайлович! Эн танд ягъдж таасгдджана?

—Мана делегач эндурād орксинъ би ил медкув. Матрос мини бōбрār тулкв:

—Кел... Ундсинъ цāлгъ!

Наңла зерглād зогсджасн кōдлмшч бас аргъул келв: —Ямаран билā, чикднъ кел... Бичā хārгл!

Невчк тūrд гичкād, Дурновин дачд болсн хургин тускар, хургин хōбн революционн комитет сунъгъгдсна тускар, тер комитет заседанъ кегъад, шидвр авсна тускар би келув...

—Ямаран шиидвр?—гидж Ленин сурв.

—Цаг тудлго, Цаг зуурин правительствиг хольвлхин тускар!—гидж би ўкс келув.

—Намий?—гидж Ленин аргъул инāв.

Манъна деерн хурнāsн гарал, нудāн бурилгъчкād, манур хālāчкād, босад нааранцааран йовднънджагъад, дакн, хар уга айста дуугъар келв:

—Уга, уурмуд, тиигдж болшго! Эн тōриг мана партъ ода бийнъ ийлгъдж хагълад уга.

Львов нойна чиновникин кōд мет, бас мини кōл дорк ормдан генткн хадгджд одсн болдж нанд медгдв. Болсн бийнъ, эврāннъ ирсн чик болджахинъ батлхар седдж, хург деер фабрикс болн заводмудин, бас тер мет цергā частъсин представительмуд бāцхālā гидж би дакн келув.

—Эгл ола дун энтн, ур Ленин!—гидж кōдлмшч келв.

—Тиим! Бидн теругитн меджāнāвдн! Болв, цагнъ одачн ирād уга, —гидж Ленин келн, хурдар тūrнур бōрлдж одв.

Мана делегач мел лавта эвго йовдла харгъсиг би медув, тер дотр тегād, Ленин генткн эс таассн дуртāгъār иигдж келснā хōбн:

—Дурновин дачд анархистир ирцхадмн. Тедн эврā бийурн татцхадмн. Унтā уурмуд, танд тедниг бичā сонъсцхати. —Бидн анархистир бишвдн!

—гидж би бōлдж келув.

—Уга! Анархистир биш!—гидж матрос чанъгъур келв.

—Иир сāн! Тадн ода эврāннъ заводурн, цергā частъсурн хārдж ирхлār, цагнъ ирхлā, бидн министрмуд-капиталистнриг кōблдж арлгъдж чадхиг кōдлмшчнрт, салдсмулт болн матросмудт цāлгъдж бгхигн би танас сурджанав.

—Тертн тиим, Владимир Ильич! Болв ўг келх зōв нанд бōлтн!—гидж кōдлмшч келв.

—Келхитн сурджанав!

—Эрт гидж та ода келвт... Тертн чик! Йосиг гартан авхар партъ ода чигн шиидād уга. Чик! Не, тегād, юн болджана? Учредительн хург хурахар седхālā... Тернъ альд бāцхмб? Тернъ одачн уга! Кезā тер хург хурагдхнъ—кенд чигн медгдхн.

—Тиим, тана зōв!—гидж Ленин тослж келв.—Учредительн хург дāн тōгсхās урд кегдлж чадшго, терўг кех хаалгъд ик гидг кучр джанъгърта тōрмуд бāнā гидж одахн манд келджāцхāв. Тер тоот цугъар хаджгърн ил медгджāнā! Баячудин министрмудиг бидн тūr-гдлдж чадхвдн!

Джилāтгинъ сууг гаринъ хургъарн дегālчкād, Ленин залар ўкс-ўкс йовднънв.

—Унтā уурмуд!—гидж мана бмн зогсчкад эн келв.—Ода бāх цагин бāдл, министрмуд-капиталистнрин цагинъ хооран саашго. Тиим! Кōдлмшчнрин, салдсмудин болн крестьянсин депутатнри Советд йосиг цугтн бгхмн гисн мана неквр улдджāнā... Ми-

нистрмуд-капиталистнр шулгъар гарч арлцхātхā. Мана орн-нутгт тедн кūrгджд чадх негл туснъ ода ганцхнэн болджана. Йосиг бидн эврāннъ гартан авхвдн! Эн туст тōрўц алмацад керг уга! Чикий, Яков Михайлович?

—Чик, Владимир Ильич, —гидж Свердлов, пенснегъан чиклн инāмсклв.

Ленин часан хālāв.

—Уурмуд, буругъан эрджāнāв! Бидн ода Петроградск Советин заседанъ одх зōвтāвдн, тер заседанъд дāнā министр Керенский босдж доклад кехмн.

Бидн нег-негāн хālāлвдн. „āмтиг угдāн орулхар сурлгъ толгъалгчин“ ўгиг сонъсхар бāх седкл, мана чирāн дурснд бāсн бāдлтā. Мана санджасиг Ленин хавлдж медād, мусг инāдж, келв:

—Кемрджāн эн уурмуд дурлджахла, маниг дахад, Морской корпус тал оч чадджацхана, удлго тенд Петроградск Советин заседанъ эклхмн.

Эн саамла салдс ордж ирв. —Машин белн, Владимир Ильич!

—Уурмуд делегатнрт дакн нег машин кергтā.

—Маши белднāв!—гидж келчкād салдс ўкс гарв.

—Владимир Ильич, ханджанавдн, манд машин бāнā, —гидж матрос толгъагъан гекн келв.

—Альдас тадн машинтāвт? Львов нойнас бидн тūrг авлавдн.

—Авлвдн гисн юн угв? Нанд медгдджāхш!

—Туслнъ даалгъврн чинов-

викинъ машинāsнъ буулгъчкад... бидн машинднъ суучкувдн.

—Ленин ууднур йовб, ардаснъ Свердлов дахлвд.

—Эн танд ягъдж таасгднā, —гидж Ленин инāв, —кемрджāн эдн Львов-нойнас машингннъ авсн болхла, йосинъ чигн эдн терунās авч чадджахгов!

Бāшнъгās уульнцур гарч ирвдн, мана автомобиль узгдхш.

—Тана машингитн Львов нойн авад йовдж оч, —гидж цагъан седклārн инāдж Ленин келв.—Мана машин тадниг кулāджāнā, суудж автн.

Болл зустā автомобильд Ленин Свердлов хойр суув, бидн, броневой дивизиона салдсмулд манд бсн, талдан машинд суувдн.

Морской корпус ордж йовх хаалгъдан бидн кесгтāн тагчг йовбдн. Тūrн болдж матрос, дурта-дурго хойрин загар аргъул келв:

—Революционн комитетāн ўздж амрцхати, хāнр минн! Юн гидг юмн болна гидгнъ энв?

Маднас кун тūrнд хārу бсн уга. Цугъар тус-тустан уха тоолдж йовлавдн. Владимир Ильич зōвтā бāсн, йосиг буладж авх цаг ирād уганъ, тер цаг бмн бāхнъ цугъарадмдн ил медгдв. Цаг ирх, большевистск партъ тер цагиг манд заадж бгād, пролетармудин, крестьянсн болн салдсмудин дāч, ни-нōкцнъгъу йārмиг социалистическ революцур толгъалдж дахулх.

П. А. Арский.

